

Kinga Konieczny

ORCID iD 0000-0001-6203-8651

magister, asystent,
Uniwersytet Śląski w Katowicach,
Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie,
ul. Bielska 62, 43-400 Cieszyn, Rzeczpospolita Polska,
kinga.konieczny@us.edu.pl

DIAGNOSTYKA PEDAGOGICZNA W DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ

Diagnozowanie jest procesem trudnym, wymagającym rzetelnego przygotowania, wiedzy, umiejętności wnioskowania, rozumienia oraz doświadczenia. Diagnostyka pedagogiczna najczęściej konotowana jest z takimi podmiotami jak szkoła czy też poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W dobie działalności stowarzyszeń, fundacji realizujących zadania z zakresu edukacji, wychowania, pomocy społecznej również wykorzystywana jest diagnoza tworzona przez pracowników instytucji lub podmioty zewnętrzne. W niniejszym artykule autorka stawia pytania o funkcjonowanie dziecka zagrożonego wykluczeniem społecznym w przestrzeni edukacji ulicznej. Badaniami zostali objęci streetworkerzy pracujący z narzędziem mobilnej szkoły. Informacje pochodzące z wywiadów pozwoliły na zidentyfikowanie aktywności dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym w określonych obszarach dydaktycznych i psychologicznych, a także na charakterystykę stosowanych narzędzi: superwizji pracy własnej oraz aplikacji «Uliczny S.M.A.R.T».

Słowa kluczowe: diagnoza pedagogiczna; szkoła; organizacja pozarządowa; mobilna szkoła.

<https://doi.org/10.28925/2226-3012.2018.7.125130>

*«Nigdy nie porównuj jednego dziecka z drugim,
lecz porównuj je z nim samym»
(Johann H. Pestalozzi)*

Wprowadzenie. Szkoła niewątpliwie powinna oferować bezpieczną przestrzeń do wszechstronnego rozwoju każdego ucznia. Ken Robinson w książce «Kreatywne szkoły. Oddolna rewolucja, która zmienia edukację» porównuje edukację do rolnictwa, w którym «Ogrodnicy [nauczyciele] (...) nie przyczepiają korzeni, nie przyklejają liści i nie farbują płatków. Rośliny rosną same. Zadaniem ogrodnika jest stwarzanie jak najlepszych warunków do tego procesu. Dobry ogrodnik potrafią je stworzyć, a źli nie. (...) Dobry nauczyciele wiedzą także, że te warunki nie zawsze zależą od nich» (Robinson, 2015, s. 129). Nauczyciele występujący w roli wytrawnych ogrodników doświadczają kontaktu z wielobarwnymi kwiatami. Codziennie odkrywają ich piękno, specyficzne właściwości, eksperymentują nad różnymi sposobami pielęgnacji, ochraniając przed działaniem szkodliwych czynników. Badają i obserwują ich własności odnoszące się do talentów dziecka, bagażu doświadczeń, pochodzenia, kalejdoskopu emocji. Nauczyciele-pedagodzy uczą się również interpretacji zachowań, za pomocą których uczniowie zapraszają do ich wewnętrznego świata przeżyć.

Aby proces wzrastania ucznia przebiegał

prawidłowo i harmonijnie szkoła i nauczyciele są połączeni siecią pomiędzy środowiskiem domowym dziecka a innymi instytucjami pomocowymi, edukacyjnymi. W obliczu współczesnych wyzwań w edukacji, dotyczących dostosowania kształcenia do oczekiwań współczesnego świata, upadku autorytetu podmiotów edukacyjnych, kolidującego z obniżeniem motywacji do uzyskania wykształcenia, osłabienia więzi społecznych, niedosytu autorytetów w życiu dzieci i młodzieży (Olczak, 2017, s. 56), a także piętrzenia się trudności wychowawczych (Michel, 2014), nauczyciel powinien doskonalić swoje umiejętności diagnozowania. Umożliwiają one odpowiednie i efektywne poznanie słabych i mocnych stron uczniów, przejawianych zdolności, trudności oraz potrzeb w kontekście indywidualnym, jak i grupowym (Jarosz, Wysocka 2006, s. 29–30). Kompetencje diagnostyczne nauczyciela korespondują ze zdolnością do prowadzenia obserwacji, stosowania odpowiednich metod, technik oraz narzędzi, gromadzenia i interpretowania uzyskanych informacji wraz z omawianiem ich z uczniem, rodzicem, innymi specjalistami, a także projektowaniem na podstawie otrzymanych danych dalszej pracy z dzieckiem. Diagnoza pedagogiczna odnosi się zarówno do obszaru edukacyjnego, wychowawczego i «(...) jest rozpoznaniem wielozakresowym i najczęściej dotyczy: ustalenia symptomów trudności, określania poziomu prezentowanych umiejętności, ustalenia obszaru szkolnych niepowodzeń i funkcjonowania środowiska

szkolnego oraz opracowania porady optymalizacyjnej» (Górniewicz, 2000, s. 83) oraz wraz z obserwowanym wzrostem uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz niedostosowanych społecznie wiąże się z metodologią rozpoznawania problemów opiekuńczych danych jednostek. Diagnoza szkolna powinna przebiegać w sposób ciągły, celowy, planowany. Nierzadko zdarza się, iż w przestrzeni szkolnej realizowana jest fragmentarycznie i odnosi się do interwencji w obszarze dydaktycznym, opiekuńczym czy wychowawczym. Proces poznania dziecka jest skomplikowany i pociąga za sobą imperatyw zaangażowania, wiedzy, doświadczenia ze strony nauczyciela-pedagoga oraz współpracy z podmiotami, z którymi uczeń, wychowanek wchodzi w relację. Każdy przypadek wymaga zindywidualizowanego podejścia, stosowanych narzędzi, a także międzyinstytucjonalnej wymiany informacji.

W niniejszym artykule przedstawiłam wyniki z badań dotyczących funkcjonowania dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym (tożsamym z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym) w przestrzeni edukacji ulicznej, projektowanej przez organizację pozarządową Grupę Pedagogów Ulicy «UNO» z Bytomia, opierając się na postulatach Janusza Korczaka (1957) związanych z modelem diagnozy kliniczno-wychowawczej.

Organizacje pozarządowe a działalność pedagogiczna. Amerykański model usług «cztery kręgi wsparcia (Four Support Circles)», stworzony przez Davida A. Bernsa i Trey Longa akcentuje rolę poszczególnych struktur społecznych we wzmacnianiu i ochranianiu środowiska rodzinnego. Każdy okrąg wsparcia, na który składają się takie instrumenty jak: **sąsiedztwo i społeczność** (rodzina, przyjaciele, sąsiedzi, miejsca kultu), **lokalny rynek i infrastruktura** (transport publiczny, organizacje pozarządowe, programy taniego mieszkalnictwa, programy edukacyjne), **usługi kwalifikowane wysokością dochodu** (świadczenia socjalne, programy wsparcia rodziny) oraz **interwencja inwazyjna** (instytucje resocjalizacyjne, opiekuńczo-wychowawcze) stanowi warstwę prewencyjną dla następnych kręgów. Programy realizowane na poziomach wsparcia znajdujących się najbliżej centrum (rodziny) dają najlepsze efekty, a także pozwalają na zminimalizowanie kosztów poniesionych wobec działań profilaktycznych, czy też interwencyjnych (Szatkowski, 2013, s. 79–95). Niniejszy model można zestawić z koncepcją Urie Bronfenbrennera, pozwalającą zrozumieć elementarne aspekty rozwoju dzieci jako istot społecznych. Badacz, w stworzonym przez siebie modelu ekologicznym, analizuje interakcje pomiędzy cechami indywidualnymi dziecka a otoczeniem w kontekście procesu rozwoju, wyróżniając takie struktury jak:

- mikrosystem, który stanowi bazowy kontekst do rozmaitych aktywności dziecka; zachodzą w nim

interakcje bezpośrednie, «twarzą w twarz», stanowiące okazję do nabycia doświadczenia;

- mezosystem, związany z powstaniem relacji pomiędzy poszczególnymi mikrosystemami w których dziecko uczestniczy (źródło informacji na temat siebie czerpanych z doświadczeń funkcjonowania w różnych mikrosystemach);

- egzosystem, powiązany jest z dzieckiem pośrednio poprzez pozostawianie w relacjach z osobami z mikrosystemów, którzy funkcjonują również w innych środowiskach, poza najbliższym otoczeniem;

- makrosystem, złożony z systemów religijnych, prawnych, politycznych, ideologii i kultur, które stanowią nieodzowny układ odniesienia dla rozwoju dziecka (Bronfenbrenner, 1979, s. 209–258).

Na podstawie wyróżnionych modeli nawiązujących do wzajemnego przenikania się systemów, stwierdza się, że jednostka może/powinna korzystać z bogatego wachlarza podmiotów wychowujących, oddziałujących na jej wszechstronny rozwój. Ponadto jeżeli jej rozwój zostanie zakłócony na poziomie rodziny to istnieje kilka warstw prewencyjnych osłaniających, przeciwdziałających przejawom dysfunkcji społecznych i zjawiskom wykluczenia społecznego. Ponadto podmioty te dysponują informacjami pochodzącymi z obserwacji, rozmów, wytworów, które mogą stanowić cenne źródło danych do diagnozy, ponieważ jednostka w poszczególnych systemach wchodzi w rolę z innymi oczekiwaniami i przepisami dotyczącymi zachowania. Przedstawione powyżej modele zawierają również możliwość doświadczania przez człowieka permanentnych zmian wiążących się z wymianą informacji pomiędzy poszczególnymi segmentami.

Instytucje III sektora (organizacje pozarządowe) posiadają szeroką przestrzeń do projektowania działań pedagogicznych, oferując możliwość kreatywnego realizowania celów na rzecz całego społeczeństwa. W Polsce istnieje ok. 22 tys. zarejestrowanych fundacji oraz 122 tys. stowarzyszeń (w tym 16,6 tys. ochotniczych straży pożarnych)¹ zajmujących się w głównej mierze sportem, turystyką, rekreacją (34%), edukacją i wychowaniem (15%), kulturą i sztuką (13%), usługami socjalnymi i pomocą społeczną (8%), ochroną zdrowia (7%) oraz rozwojem lokalnym (6%)². Ważnym aspektem realizowania działań przez organizacje pozarządowe w środowisku lokalnym jest budowanie i podtrzymywanie kontaktu z jednostkami wymagającymi podejmowania czynności opiekuńczych, terapeutycznych, wychowawczych, na podstawie właściwie przeprowadzonej diagnozy. Cechami charakterystycznymi instytucji III sektora są: projektowanie działań w odniesieniu do metody indywidualnych przypadków, innowacyjne rozwiązywanie problemów społecznych, akcentowanie swobody w realizowaniu kreatywnych pomysłów,

¹URL: <http://fakty.ngo.pl/wiadomosc/2174099.html> (dostęp 5 lipca 2018).

²URL: <http://fakty.ngo.pl/dziedziny-dzialan-ngo> (dostęp 5 lipca 2018).

stanowiących opozycję do zbiurokratyzowanych programów instytucji budżetowych. Działania podejmowane przez organizacje pozarządowe przyczyniają się do rozwijania u jednostek sfery poznawczej, moralnej, kompetencji społecznych, wprowadzania w prawidłowe role społeczne realizują cele pedagogiczne związane z kształceniem, wychowaniem oraz edukacją.

Grupa Pedagogów Ulicy «UNO» z Bytomia jest organizacją pozarządową działającą w strukturze Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego Rzeczypospolitej Polskiej, projektującą programy edukacyjne, animacyjne, rekreacyjne, profilaktyczne na rzecz dzieci znajdujących się na ulicy, czyli zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz niedostosowaniem społecznym. W ramach prowadzonej działalności związanej głównie z pedagogiką podwórkową (streetworkingiem), realizowaną w czterech dzielnicach Bytomia, w: Karbiu, Bobrku, Miechowicach oraz Rozbarku, organizacja wykorzystuje narzędzie mobilnej szkoły, stale utrzymując współpracę z belgijską organizacją Mobile School NPO. Fundamentalnymi celami programowania pracy z użyciem rozsuwanej teleskopowo, skonstruowanej z tablic szkolnych mobilnej szkoły są: identyfikowanie potencjałów dzieci znajdujących się na ulicy, wzmacnianie ich kompetencji w zakresie podstawowej edukacji, profilaktyki zdrowotnej, relacji międzyludzkich, wiedzy dotyczącej praw dziecka, przedsiębiorczości, a także stymulowanie do poznawania własnych emocji. Narzędzie mobilnej szkoły składa się z 300 wymiennych paneli edukacyjnych, dostępnych dla wszystkich dzieci i młodzieży w wieku od 6-16 lat, bez względu na posiadany poziom rozwoju intelektualnego ponieważ w koncepcji mobilnej szkoły dziecko zdobywa wiedzę nieświadomie podczas zabawy, doświadczając nowych sytuacji społecznych.

Prezentacja i omówienie wyników badań. Dziecko do szkoły przychodzi z bagażem doświadczeń wyniesionym nie tylko z domu, ale również z społeczności lokalnej, w której wzrasta. Bagaż wypełniają charakterystyczne dla rodziny i środowiska lokalnego systemy wartości, tradycje, sposoby komunikowania się (język), zachowania oraz wzorce osobowe. Dokonując diagnozy pedagogicznej konieczne jest aby nauczyciel-pedagog również mógł poznać, doświadczyć, współodczuwać przestrzeń społeczno-kulturową, z której pochodzi dziecko aby lepiej je zrozumieć i interpretować jego postawę. Istotne jest również korzystanie z informacji pochodzących ze środowisk, w którym funkcjonuje dziecko, nadając im również prawo do stawiania własnych hipotez w kontekście diagnozy.

W niniejszym artykule prezentuję wyniki badań nawiązujące do diagnozy pedagogicznej dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym w wieku od 6-12 lat przeprowadzonych przez streetworkerów z Grupy

Pedagogów Ulicy «UNO», w trakcie realizowania zajęć z wykorzystaniem narzędzia mobilnej szkoły. Zebrane informacje stanowią istotne źródło informacji w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych związanych z projektowaniem pracy w obszarze edukacyjnym, wychowawczym oraz opiekuńczym. Badania zostały przeprowadzone za pomocą techniki wywiadu pogłębionego z 6 pracownikami instytucji (streetworkerami), trwającego 1,5 godziny każdy, w których odniosłam się do następujących pytań:

- *Jakie są interesujące dla dzieci treści oferowane przez narzędzie mobilnej szkoły?*

- *W jaki sposób przebiega proces nauczania dzieci przy wykorzystaniu narzędzia mobilnej szkoły?*

- *W jaki sposób monitorowane są postępy dzieci w nauce?*

- *Jakie potrzeby zabezpieczają zajęcia z wykorzystaniem narzędzia mobilnej szkoły?*

Dzieci przebywające na ulicy, zagrożone wykluczeniem społecznym w głównej mierze pochodzą z rodzin, w których doświadczają osamotnienia, lęku, zaburzenia tożsamości. Ulica jest dla nich «rodziną zastępczą», zabezpieczającą podstawowe funkcje socjalizacyjne, dzięki, również której dziecko realizuje naturalną aktywność społeczną i poznawczą. Dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym charakteryzuje także nierówność szans w środowisku szkolnym ponieważ posiadają ubogi zasób słownictwa, posługują się «nieadekwatnym językiem», mają ubogi kapitał kulturowy (Szlendak, 2003, s. 128), a «absencja jest główną strategią przeżycia w szkole (raczej szkoły) w przypadku obszarów skrajnego upośledzenia społecznego» (Jacyno, 1997, s. 105). «Niekiedy objaw pozornie drobny i bez znaczenia mówi o wielkim prawie, pozornie oderwany szczegół wiąże się u dna z ważnym zagadnieniem» (Korczak, 1957, s. 175).

Z relacji streetworkerów wynika, iż największą grupę adresatów stanowią dzieci w wieku od 6-12 roku życia. Najistotniejszym obszarem dla dzieci związanym z wykorzystaniem narzędzia mobilnej szkoły zdaniem streetworkerów są gry i zabawy zespołowe. W trakcie zajęć dzieci przebywające na ulicy mimowolnie biorą udział w proponowanych przez streetworkerów zabawach, nieświadomie ucząc się zasad nieinwazyjnej komunikacji i odroczonej gratyfikacji («dzieciak uczy, że musi poczekać na swoją kolej, inaczej nie weźmie udziału w zabawie. One mają taki deficyt uwagi, ciągle chcą być wybierani do zabaw»). Wśród gier zespołowych dominują u dzieci te, które zawierają wiele elementów ruchowych, a także zawierają zestaw ćwiczeń doskonalących spostrzegawczość. Dziecko może doświadczać wtedy nowych ról związanych z nie tylko z badaniem, odkrywaniem, ale organizowaniem samodzielnego procesu uczenia się (stymulując procesy poznawcze, motywacyjne i emocjonalne).

W okresie przypadającym na środkowy wiek szkolny (8/9-11/12) najistotniejszym akcentem zmian rozwojowych jest wzrost samodzielności i umiejętności. Dziecko buduje swoje poczucie kompetencji, cechuje

się zdolnością do kontrolowania swoich emocji, kształtuje zdolności do nawiązywania bliskich relacji z rówieśnikami (Rękosiewicz, Jankowski 2014, s. 9). Dziecko w środkowym wieku szkolnym w oparciu o koncepcję rozwoju człowieka Erika H. Eriksona posiada doświadczenia wynikające ze zmagania się z 3 fazami rozwojowymi: podstawowa *ufność vs brak ufności*, *autonomia vs wstyd i wątpliwość* oraz *inicjatywa vs poczucie winy*. W kontekście pomyślnego przezwyciężenia kolejnej fazy rozwojowej dziecko potrzebuje jasno określonych celów do osiągnięcia, co robić aby ten cel osiągnąć oraz informacji kiedy będzie on zrealizowany (Erikson, 1997, s. 257–272).

Diagnoza edukacyjna ma na celu pomoc dziecku w organizowaniu procesu uczenia się, poznanie uzdolnień, po to aby dostosować wymagania edukacyjne do tempa jego pracy, możliwości, posiadanych braków. Poznanie jego zainteresowań wiąże się z efektywniejszym realizowaniem zadań szkolnych, pobudzaniem motywacji do eksploracji w innych obszarach nauki (Stróżyński (2018)). W kontekście pytania o sposób przebiegu procesu nauczania, streetworkerzy relacjonowali, iż wykorzystując ponad 300 paneli edukacyjnych mobilnej szkoły skoncentrowany jest on przede wszystkim na metodach samodzielnego dochodzenia do wiedzy (gry dydaktyczne, burza mózgów, klasyczna metoda problemowa). Dzieci przychodzące na zajęcia z wykorzystaniem narzędzia mobilnej szkoły nie identyfikują ją z procesem edukacyjnym szkoły tradycyjnej, choć mogą mieć z nią skojarzenia za pośrednictwem tablic szkolnych, stanowiących konstrukcję szkoły mobilnej. Dzieci same zgłaszają również streetworkerowi jaki temat chcą poruszyć na następnych zajęciach oraz sygnalizują chęć zdobycia nowych umiejętności związanych najczęściej z sławą i bogactwem. Streetworkerzy wykorzystując panele edukacyjne mobilnej szkoły identyfikują wraz z dziećmi ich mocne strony, a także pomagają określić cele edukacyjne. W wywiadzie pedagogzy akcentowali istotę obustronnego procesu uczenia się, transmisji wiedzy i doświadczenia pomiędzy dzieckiem a streetworkerem.

«Skuteczność procesu diagnostycznego warunkują dwa czynniki poznania: poznanie dziecka-wychowanka oraz poznanie samego siebie przez nauczyciela (autodiagnoza)» (Skałbana, 2011, s. 31). Z relacji streetworkerów dotyczących monitorowania procesu postępów dziecka w procesie edukacyjnym wynika, iż w konstruowaniu diagnozy wykorzystują superwizję wewnętrzną. Koncentruje się ona na omawianiu procesu grupowego, relacji pomiędzy poszczególnymi członkami zespołu, sytuacji problemowych, przebiegu procesu edukacji. Superwizja pomaga przetworzyć własne doświadczenie zawodowe przez pryzmat własnych doświadczeń i refleksji osobistej nad zastaną sytuację problemową, wyciągnąć wnioski i zaprojektować zmiany w programie nauczania. Streetworkerzy informowali również o trudnościach

związanych z tworzeniem diagnozy pedagogicznej ze względu na ograniczoną kadrę przy liczbie dzieci uczęszczających na zajęcia (2 streetworkerów pracuje z ok. 30 dziećmi). Monitorowanie postępów dzieci odbywa się za pomocą danych ilościowych, które wysyłane są formie sprawozdań do jednostek budżetowych, jednak dotyczą one informacji związanych z grupą, nie poszczególnymi osobami. W obliczu zgłaszanych trudności w kontekście indywidualnego diagnozowania streetworkerzy poinformowali o wstępnym etapie testowania urządzenia stworzonego przez belgijską organizację partnerską Mobile School NPO – aplikacji «Uliczny S.M.A.R.T.», która w trakcie prowadzonej pracy ulicznej ma rejestrować nastrój dziecka, plany na przyszłość, relację oraz nastrój w jakim rozpoczyna zajęcia. Aplikacja «Uliczny S.M.A.R.T.» jest odpowiedzią wobec braku efektywnych i praktycznych narzędzi w pracy streetworkera.

Streetworkerzy w odniesieniu do diagnostyki pedagogicznej zgłaszali również trudności związane z międzyinstytucjonalną wymianą informacji. Zajęcia mobilnej szkoły mają charakter otwarty, przeznaczone są dla dzieci przybywających na ulicy, zagrożonych wykluczeniem społecznym, które przejawiają trudności wychowawcze czy dydaktyczne. Instytucje szkolne – z relacji streetworkerów – interpretują działalność skoncentrowaną wokół mobilnej szkoły jako aktywność opozycyjną do tradycyjnego modelu nauczania, zazwyczaj nie podejmując dyskursu związanego z funkcjonowaniem wspólnego wychowanka.

«Nie wszystko co jest ważne jest mierzalne, i nie wszystko co jest mierzalne, jest ważne» (Robinson, 2015, s. 211). Podstawą formowania się potrzeb psychicznych są doświadczenia emocjonalne człowieka. W wywiadzie streetworkerzy informowali, iż dzieci uczęszczające na zajęcia chcą aby zrealizować ich potrzeby kontaktu społecznego, emocjonalnego, poczucia przynależności, akceptacji oraz potrzeby poznawcze. W przypadku niezaspokojonych potrzeb wynikających z poczucia przywiązania do bliskiej osoby (matki, ojca, opiekuna), dziecko realizuje je w sposób zastępczy z innymi osobami znaczącymi («dzieciaki często łapią za rękę, zapraszają nas do swoich domów»), a także w danej sytuacji bardziej zabiegają o kontakt z osobą dorosłą niż są gotowe na odkrywanie świata (Mazur, 2004, s. 157–158). W wieku szkolnym dziecko nauczyciela upatruje w kategorii autorytetu, darzy go silnym uczuciem, przeżywa negatywne oceny z jego strony. Nauczyciel tym samym buduje samoocenę dziecka (Rękosiewicz, Jankowski 2014, s. 21–25). Z relacji streetworkerów wynika, iż dzieci posiadając zasób wiedzy związany z konkretnym panelem same wchodzą w rolę nauczyciela, eksperta, budując swoje poczucie własnej wartości.

Zakończenie. Posiadanie możliwości obserwowania dziecka w różnych warunkach edukacyjnych, przebiegających w sposób naturalny stanowi ważne źródło informacji dla projektowania procesu

kształcenia, wychowania, a także działalności opiekuńczo-profilaktycznej szkoły. Przedstawianie organizacji pozarządowej posiadającej doświadczenie (stale budowane, monitorowane i doskonałe) w roli diagnosty umożliwiło zidentyfikowanie aktywnych obszarów dydaktycznych i psychologicznych dziecka zagrożonego wykluczeniem społecznym, a także charakterystykę stosowanych narzędzi: superwizji pracy własnej oraz testowanej aplikacji «Uliczny

S.M.A.R.T.». Niewątpliwie jednak diagnostyczne umiejętności korespondują z procesem terapeutycznym, a diagnoza jest przecież wstępem do terapii. Istotne jest zatem aby pedagodzy dążyli również do samopoznania, identyfikowania własnych emocji, potrzeb pojawiających się w relacji z dzieckiem, ze współpracownikami ponieważ «o trafnej diagnozie nie decydują narzędzia i metoda, ale umiejętność widzenia, rozumienia, wnioskowania» (Lisowska, 2003, s. 61).

References

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and design*. Cambridge, UK (eng).
- Erikson, E. H. (1997). *Dzieciństwo i społeczeństwo*. Poznań, Polska (pol).
- Górniewicz, E. (2000). *Trudności w czytaniu i pisanu u dzieci*. Olsztyn, Polska (pol).
- Jarosz, E., & Wysocka, E. (2006). *Diagnoza psychopedagogiczna. Podstawowe problemy i rozwiązania*. Warszawa, Polska (pol).
- Jacyno, M. (1997). *Iluzje codzienności: o teorii socjologicznej Pierre'a Bourdieu*. Warszawa, Polska (pol).
- Korczak, J. (1957). *Wybór pism pedagogicznych*. Warszawa, Polska (pol).
- Lisowska, E. (2003). *Wprowadzenie do diagnozowania pedagogicznego*. Kielce, Polska (pol).
- Mazur, J. (2004). Szkoła i jej otoczenie jako siedlisko i obszar działań profilaktycznych. [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa – w rodzinie, pracy i szkole*. A. Zduniak, & M. Kryłowicz (red.). Warszawa-Poznań, Polska (pol).
- Olczak, A. (2017). Współczesny nauczyciel – wybrane problemy i wyzwania zawodowego funkcjonowania. *Rocznik Lubuski*. T. 43, cz. I. Polska (pol).
- Michel, M. (2014). «Kariera młodych dewiantów», czyli fenomen wykluczania dzieci przedszkolnych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, na wczesnych etapach edukacji. *Resocjalizacja Polska*, 7 (pol).
- Rękosiewicz, M., & Jankowski, P. (2014). Rozwój dziecka. Środkowy wiek szkolny. [w:] *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*. A. Brzezińska (red.). Warszawa, Polska (pol).
- Robinson, K., & Aronica, L. (2015). *Kreatywne szkoły. Oddolna rewolucja, która zmienia edukację*. Kraków, Polska (pol).
- Skałbiana, B. (2011). *Diagnostyka pedagogiczna*. Kraków, Polska: Oficyna Wydawnicza «Impuls» (pol).
- Szatkowski, B. (2013). Instrumenty wsparcia rodziny – ujęcie porównawcze rozwiązań przyjętych w Polsce i USA. *Państwo i Społeczeństwo*, 3 (pol).
- Szlendak, T. (2003). *Zaniedbana piaskownica. Style wychowania małych dzieci a problem nierówności szans edukacyjnych*. Warszawa, Polska (pol).
- Stróżyński, K. Wykorzystanie diagnozy edukacyjnej. Retrieved from http://www.ptde.org/pluginfile.php/12/mod_page/content/5/Archiwum/XII/Wykorzystanie_diagnozy_edukacyjnej.pdf (pol).
- Fakty o NGO. Sektor pozarządowy w 2018. Retrieved from <http://fakty.ngo.pl/wiadomosc/2174099.html> (pol).
- Fakty o NGO. Retrieved from <http://fakty.ngo.pl/dziedziny-dzialan-ngo> (pol).

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА В ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Конечни Кінга, магістр, асистент, Факультет етнології і освітніх наук, Сілезький університет в Катовіцах, вул. Бельська, 62, 43-400 Цешин, Республіка Польща, kinga.konieczny@us.edu.pl

У статті проаналізовано діагностику як складний процес, що вимагає спеціальної підготовки, знань, навичок застосування та досвіду. Охарактеризовано специфіку педагогічної діагностики у діяльності неурядових організацій. Представлено результати дослідження, метою якого було дослідити особливості розвитку дитини, яка перебуває під загрозою соціальної ізоляції. Акцентовано увагу, що «діти-вулиці» – це особлива категорія, оскільки на вулицях здебільшого опиняються діти із сімей, які знаходяться у складних життєвих обставинах, такі діти постійно перебувають під загрозою соціального відторгнення, для них вулиця стає своєрідною прийомною родиною. У даному випадку вулиця виконує основні функції соціалізації. Діти, які знаходяться у стані ризику соціальної ізоляції часто характеризуються нерівністю можливостей у звичайному шкільному середовищі, мають невеликий словниковий запас, використовують так звану вуличну мову та, як зазначають дослідники, мають недостаній культурний капітал.

У дослідженні брали участь соціальні працівники, які працюють у мобільних школах. Інформація, яка була отримана в ході інтерв'ю свідчить, що найефективнішою формою роботи з дітьми, які більшість свого часу проводять на вулиці є гра, особливо – командна. Оскільки саме у вуличні грі дитина пізнає певні правила поведінки, випробовує нові соціальні ролі, відбувається самоорганізований процес навчання,

стимулюється пізнавальна, мотиваційна та емоційна активність. Автор зазначає, що вчасна діагностика сприятиме розвитку дитини відповідно до особливостей її вікового періоду. Дитину у середньому шкільному віці важливо підтримати та надати змогу в адекватній формі проявити власну незалежність, оскільки для даного віку характерним є прояв ініціативи та можливість контролювати власні емоції, у дітей формується здатність встановлювати близькі стосунки з однолітками. Зроблено висновок, що діагностика має бути спрямована на вивчення здібностей дитини з метою допомоги їй у самоорганізації, що стосується, в першу чергу, освітнього процесу.

Ключові слова: педагогічна діагностика; школа; громадська організація; мобільна школа.

PEDAGOGICAL DIAGNOSIS IN THE ACTIVITIES OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

Konieczny Kinga, MA, Assistant, Faculty of Ethnology and Educational Studies, University of Silesia in Katowice, 62 Bielska Str., 43-400 Cieszyn, The Republic of Poland, kinga.konieczny@us.edu.pl

Diagnosis is a difficult process, requiring reliable preparation, knowledge, application skills, understanding and experience. Pedagogical diagnostics is most often connected with such entities as school or psychological and pedagogical counseling centers. Non-governmental organizations are implementing tasks in the field of education, upbringing and social assistance. The diagnosis created by their employees or external entities is also used. In this article, the author pose questions about the functioning of a child at risk of social exclusion in the area of street education. The research involved streetworkers working with the use of a mobile school tool. The information from interviews made it possible to identify the activity of children at risk of social exclusion in specific didactic and psychological areas, as well as the characteristics of the tools used: supervision and the application of «Street S.M.A.R.T».

Key words: pedagogical diagnosis; school; non-governmental organization; mobile school.

Стаття надійшла до редакції 11.08.2018

Прийнято до друку 27.09.2018